

Ото Хорват

ПОВРАТАК У ПЕРУЋУ

Рекла му је *Причај ми о Италији* и Ернест је без размишљања започео причу о мом путу у Перућу, о мом повратку у тај град једне касне јулске вечери.

Није имао довољно времена да размисли, односно није себи дао довољно времена да размисли пре него што је почео да јој описује моје путовање, признаће ми тек пре неколико дана у телефонском разговору, јер је његова горућа жеља да одмах испуни њену радозналост била пресудна што се одлучио о мојој, а не о својој Италији, те је нажалост, увидео је то до сада, иако није било нимало лако признати себи далекосежност и трагикомичност читаве приче, на тај начин увео мене у њен свет, уместо да је себе још више потврдио у њему. Неколико пута се у последњих година сетио те давне вечери и свог погрешног избора. Ниједном није умео себи довољно убедљиво разјаснити зашто се, поред свих својих искустава – свакако много свежијих и упечатљивијих, јер су била преживљена непосредно, интензивно и немилосрдно, како се на то млади уметници одлучују – определио баш за моја која су њему била знана само на основу мојих кратких и ретких писама, па не само да нису физички била проживљена, него су крила опасност погрешног читања и лажног сећања. Сви његови описи боја и мириса могли су бити само делимично слични онима које сам му ја описивао у својим не дугим и никако честим писмима. Кажем *слични*, али по интензитету далеко слабији, као што су и моји у писмима, из разумљивих разлога, били само сенка оних које сам доживео својим изванредно осетљивим чулима вида и њуха. Међутим, он је тако живописно дочаравао градове у којима је боравио, а нарочито Перућу, у коју никада нажалост, колико ми је познато, није крочио, што она из неког разлога није знала, па би га често, чак и након неколико година

од првог препричавања путовања једног његовог неименованог позна-ника, то јест мене, замолила да јој понови све што зна о мом повратку, о мом првом доласку у тај град.

Мени је, иначе, писање писама одувек био несавладив напор, поготово што бих се брзо заситио или догађаја или осећања о којима бих писао, па би ми након првих пет реченица наставак писања прерастао у бескрајну мору. Почетак сам имао и то ми је било сасвим довољно. Он је био иде-алан и што се тиче дужине и садржаја. А наставак, до ког не само да ми није било стало, него ми је једноставно био незамислив и немогућ, оче-кивали су готово сви, а поготово они који ме уопште нису познавали. За мене проблем у фрагментарности уопште није постојао, иако су је моји пријатељи, а поготово непријатељи, често узимали као пример моје сла-бости, као јасан и непобитан доказ непостојања моје издржљивости, као јасну чињеницу да патим од мањка дисциплине и воље, као евидентан знак лењости која је излазила из домена књижевног и обухватала је моју целу личност чврсто и смртоносно као хоботница шкољку с бисером, а да се нису у ствари никада запитали не крије ли се то заправо мрзовоља иза ње. Мој живот је, од када знам за себе и друге, непрестана борба про-тив мрзовоље и досаде које кидишу на мене од јутра до мрака, од марта до јуна. У сваком случају, за мене није представљало проблем написати са-мо почетак и на њему се и зауставити јер он је увек пун светлости и наде, које би се у даљем описивању догађаја, под претпоставком да га буде, си-гурно претвориле у црни облак, завршиле у јесењој влази, трулежи и смраду. У новембарској раци прекривеној ретким снегом који кошава ковитла преко пуне равнице омеђене ретким патрљцима сасушених ста-бљика кукуруза. Написао сам и описао тачно онолико колико сам сма-трао да је битно. Мени је, уосталом, почетак одувек био најважнији, у писмима, мислим; у драмама је то другачије. У тих неколико првих рече-ница би се наслутило да се у њима одлучује о свему, да оне усмеравају наш поглед и издају команду коју перспективу би требало усвојити као своју, оне наговештавају какав се крај може очекивати, као и какав почетак не-чег другог. Јер нечег другог увек има и увек је било након сваког краја, иако нам се може учинити да после њега наступа царство празнине и до-ба ништавила. Међутим, не треба заборавити, како је то говорио мој про-фесор филозофије и логике, замуцкујући једва приметно, да апсолутна празнина не постоји, а да је процес разградње и градње једини моменат вечности који можемо да искусимо у својим кратким, празним и неизбе-жно трагичним животима. Јер је сваки трагичан већ самим тим што се за-вршава, а како, то боље не спомињати. Почетак мојих писама био је уједно и њихов савршен крај. Из тог разлога једино могуће решење за моју душу и ум, како бих избегао изазивање непотребне мрзовоље и до-

саде, представљала су већ многобројна споменута кратка писма која су се увек и неизоставно састојала од само пет реченица, јер ми се број пет чини још увек савршеним, иако сам негде прочитао да је број десет у ствари такав, колико се сећам, међутим, верујем да треба имати извесну слободу у избору сопствених идеала. Није да нисам покушао да будем речитији и да епски приступим писању својих писама. Најозбиљније бих се припремао за писање маратонских писама, али упркос вољи да победим себе и своју навику и рефлекс, и упркос вишедневним психичким тренинзима, ја бих већ након пете реченице осетио незаустављиво клијање досаде и мрзовоље и сходно томе нисам могао ниједну своју причу или белешку у форми писма да растегнем до оног идеалног броја реченица који и није био мој циљ ка ком сам с радошћу и нестрпљењем стремио, него бих или завршавао оно што ми је било на уму и души у тих пет реченица, или бих прекидао писање, а лист папира стављао у фасциклу и заводио тај фрагмент, како га многи погрешно крсте, с редним бројем који је, нажалост, већ одавно премашивао три цифре, у свеску с плавим и тврдим корицама коју сам једном приликом добио од оца, не као некакав значајан поклон (*Овде, сине, бележи... Видећеш...*), него као нешто неважно, али што ми може послужити, пошто њему није била потребна јер је престао да бележи комбинације лота и спортске прогнозе, схвативши да тајну којом се извлаче бројеви и завршавају утакмице никако не може докучити за свог живота. Плава свеска ми је дуги низ година чамила у мраку фиоке писаћег стола док нисам схватио да морам завести свако своје писмо или текст под редни број са датумом и кратким описом садржаја писма или текста који није никако смео да премаша више од пет реченица, како бих их једног дана, ако ми се прохте, лако нашао.

Причај ми о Италији, гласила је њена реченица која нам не би била променила животе да је њихова констелација била другачија. Мој у писмима исцрпно описани повратак у Перуђу завео је и надахнуо Ернеста због своје краткоће и јасности, па га је он искористио као прво, уводно поглавље у своју причу и своја искуства путовања од Трста до Милана, преко Падове и Мантове, од Болоње до Фиренце, па затим до незаобилазног Рима, у ком се задржао чак две године обилазећи сва историјска раскршћа, сударе и мрље који се могу видети, наћи и наслутити у том граду, да би након тога стигао преко Лечеа коначно и до Напуља, а да је круна и садржај свег његовог путовања ипак остала Сицилија, с које не поседује ниједан снимак јер му је кофер са свим негативима с тог острва и јединим чистим паром доњег веша украден једне јунске вечери из хотелске собе у Палерму. У предности дигиталне у односу на аналогну фотографију Ернест се тада донекле дефинитивно уверио, али је упркос томе остао привржен свом источњемачком фото-апарату *Werra*, не само због тога што га је

наследио од оца који га је користио да фотографише сахране риболоваца и фудбалера, него због љубави коју је развио још у детињству према мраку и црвеном светлу, као и мирису хемикалија собе за развијање филмова и фотографија и због неописивог узбуђења при моментима рађања, појављивања контура на белом папиру потопљеном у развијач. Нажалост, његово прво испричано поглавље о путовањима по Италији, оно које у Перуђу, да прецизирам, које такође није имало никакву визуелну документацију, па није могло да послужи илустрацији његове приче, оставило је најснажнији утисак на њу, без обзира на то што његов занос у приповедању и дочаравању осталих градова и догађаја, лепота пејзажа и архитектуре, описа пуноће укуса и мириса хране и пића, па и неизоставне кафе, која нема исти мирис, а поготово нема исти укус у Торину, Риму и Напуљу, не само да није губио на ефектности и пријатности, на извесној кич-примамљивости и егзотичном сексепилу, него се завршавао крешендом као у барокној опери. Ја, иначе, никоме нисам поменуо у својим писмима, а поготово нисам усмено причао о томе, јер тек тога се грозим, тек то ми је неподношљиво, свој страховима испуњен лет авионом преко Јадранског мора, ни врели и ужурбани Рим, ни своју опијеност историјом при погледу на остатке некадашње Империје, ни хотелску собу у којој ока нисам склопио због непрестаног уличног саобраћаја и своје непрестане концентрисаности на његову буку под отвореним прозором, ни споро време проведено у још споријем возу, сутрадан, за Умбрију. Чак ни у свом ретко вођеном дневнику, који је чувар најчуднијих, као и најбаналнијих догађаја и мисли, поготово мени самом, нисам ни једном једином речју алудирао на своју недаћу са којом сам кренуо на пут. На неописиво и забрињавајуће обилну дијареју. Због ње сам помислио да је боље да одустанем од целог свог будућег живота с обзиром на прве кораке у њему, да оставим стипендију Републике Италије неискоришћену. Смрад који се вукао за мном из захода на аеродрому, саплитао ме је.

Вече у Перуђи на које сам заборавио заживљава у Ернестовом сећању са свим бојама и мирисима које сам успео да му опишем својим реченицама чији број никада или готово никада није прелазио идеалних пет. Занимљиво је да је мој немачки биограф, Феликс Дипијер, који је почео да ћопа на десну ногу и губи вид на левом оку када је одбранио докторску дисертацију о мојим трагикомичним једночинкама, и због те асиметричности постао занимљив медицинској науци и неким женама које су имале склоности ка другачијој естетици, мада ни остали моји биографи нису имали сретнију карму од њега, што ме наводи на неподношљив закључак да не доносим срећу, као пролеће сунчане дане у Панонији, верује да је Перуђа у мом стваралаштву, као и у „мом непостојећим догађајима екстремно богатом животу”, одиграла пресудну улогу. Поред многих нетач-

ности, хоћу да кажем, погрешно наведених биографских чињеница, а поготово погрешних тумачења мојих драмских дела, подразумевам пре свега тумачење мојих једночинки, јер оних стандардних позоришних комада написао сам као рецепата дебела домаћица, Феликс је за Перуђу био у праву. Тек у том граду почео је да се размотава чвор мог живота, односно тек ту су на тренутак постали видљиви распаднути конци моје прошлости. И то ме још увек чуди, зашто тамо, а не у Риму, Будимпешти или Хамбургу. Феликс је додуше имао некакву теорију о томе, али је била тако банална да сам је, истог момента након што је завршио двосатно излагање, шкартирао, заборавио и потиснуо. Један чвор се можда био развезао у Перуђи, лако као што се бели љиљан опрости од своје сенке, али други је почео да се озбиљно мрси и надраста ме.

Ернест пушта да му речи одлеже тренутак-два на језику, да се увери у њихову тежину, у одговарајућу боју и укус, пре него ли их изговори и тиме наниже на конач крај приповедања, а њој се чини као да му је потребно извесно време, изван напор да се сети и зазове на светло дана моје јулско вече. Покушао је да се игра мачке и миша, где је он, логично, био мачак, а она миш, међутим, с обзиром на његово безмало непостојеће искуство са женама и стратешким играма и позицијама, он је себи био доделио улогу ренесансног гаврана и то оног који у сутону усамљено чува голи багрмар у каснооктобарској суснежици.

Веру нисам упознао све до јуна 2121. године. Требало је да прође пет година током којих сам је с несмањеним интензитетом и занимањем и чежњом посматрао на оне четири фотографије које сам поседовао. Нисам био једини који је био погрешно уверен да их је снимиио и у ексклузивно малом тиражу штампао њен, сада већ знам, бивши муж. Она је тада била за мене непознати модел фотографа Ернеста Мајеловича и тек након неколико година сам открио, на своју велику радост, како се зове и, истовремено, на своју неописиву жалост, да су они у браку. Ко не познаје Ернестов циклус фотографија „Маховина којом ћу те покрити“, вероватно неће разумети зашто ме је Верина лепота разоружала и бацила у ланце, да се изразим песнички, иако не подносим песнике, сматрам их емотивним глистама и душевним хендикепосима. А у року од неколико месеци, то је прерасло у патњу, фрустрацију. На крају сам постао импотентан, креативно и стваралачки, подразумева се, и кренуо код психотерапеута и био један од озбиљнијих случајева с креативном громадом-блокадом све док Вера није одлучила да ме упозна како би се ослободила своје растуће носталгије за мном. Нарочито су четири фотографије оставиле на мене такав утисак да сам их купио, иако избегавам да купујем и сакупљам фотографије. Цртеже и платна, то себи дозвољавам, али не и фотогра-

фије. Не могу да их посматрам дуго на зидовима свог стана. Не подстичу ме да сањам. Што није био случај с овим купљеним, осетио сам то. Као *када осетиши у јуну да ће ти се животи промениши*. Фотографије нису биле на продају, рекао ми је Ернест, али сам успео после дугог убеђивања на крају да га наведем, захваљујући својој речитости да промени мишљење и прихвати мој чек. Пресудно је вероватно било што сам му рекао да ме те четири фотографије надахњују да напишем нову трагикомедију или драму, што је донекле било тачно, и да имам већ цео заплет и све дијалоге такорећи у глави, са свим чудним и бесмисленим обртима које познајемо из својих малих и усраних живота, с мноштвом особа које би требало да насељавају мој комад, само, дакле, треба да седнем и пишем имајући у сваком и једино могућем случају ове четири фотографије на зиду своје празне, самотне и самачке и монашки скромне радне собе, без којих никако нећу ништа урадити, а што се у ствари и десило упркос фотографијама Вере пред којима сам седео сатима посматрајући их, а да нисам био свестан да су прошли сати, јер сам се био блокирао као лифт између два спрата. Имао сам иначе несвакидашњу срећу да сам од својих драма, које сам писао безгрешном периодичношћу до тог момента, зарађивао веома добро, што ме је често остављало у чуду да су људи спремни да погледају и читају сулудо једноставне судбине мојих јунака. Да уживају у ишчашеним дијалозима и још чуднијим монолозима. И да ја због свега тога имам времена да пишем још суманутије и ишчашеније и то је трајало као срећан и узбудљиви брак све док нисам угледао Веру у Хамбургу, на фотографијама.

Кренућу редом, познатом стазом у непознатој шуми. Ернеста сам упознао јер је желео да ме сретне и поразговара са мном. Број мог мобилног добио је од моје секретарице Машењке, која је умела да процени коме може, а коме не може да га издиктира, мада сам јој често давао отказ и слао је у мислима у Сибир (боже, како знам да будем понекад пун општих места!), након што би без мог одобрења пустила неког да ме омета телефонским позивом. Наравно, ја сам умео да праштам, али Машењка не, и то је био њен проблем. И овај пут је, с једне стране, погрешила, јер ће се испоставити да је Ернест желео да ме фотографише за своју серију слика о најважнијим савременим уметницима. Понекад се дивим наивношћу интелигентних људи. Заказао сам му састанак у ресторану *Scarlati*, који ми се нарочито допадао јер се видела лука. Осим тога, кухиња је била стандардно одлична у *Scarlati-ју*, писало је у водичу, а ја сам му веровао. Током тмурних и кишних дана у Хамбургу – а тај 14. октобар био је управо тмурнији и кишовитији од 13. октобра, и нисам био сигуран да 15. октобар неће бити кишовитији и сивљи од оба – узбуђивале су ме боре бродова који су клизили као по уљу лево-десно, као и дизалица и кон-

тејнера који су путовали по ваздуху горе-доле. Наравно, од мог фотографисања није било ништа јер нисам пристао да будем фотографисан. Попили смо грапу, појели смо предјело, појели смо главно јело, појели смо салату и десерт, попили смо вино, попили и кафу, али договорити се нисмо могли. Нисам желео да ишта остане од мене за некакве будуће генерације. Грозим се помисли на будуће генерације, поготово што ме се не тичу, јер нећемо бити у истом кадру. То јест, они ће бити у кадру, а ја највероватније нећу с обзиром на то да је реч о будућим генерацијама, дакле онима који ће се тек родити, ако их карма не остави у шпајзу за нека боља и сигурнија времена којих неће бити. Фотографија је, осим тога, медиј који нема никакву везу ни са периферијом, ни са суштином мог култивисаног и продуховљеног бића. Ја нисам за фотографије, али јесам за енциклопедије и то једино оне о инсектима. Ернест се био снуждио, јер ме је разумео као своју патолошки обожавану мајку. Да га барем мало разгалим, пружим му неко задовољство нашег сусрета, пристао сам да ми покаже своје фотографије. На једној од њих угледао сам жену с косом скупљеном у пунђу. И тренутачно пожелео да је имам у својој близини и да јој милујем стопала у свом крилу док се ватра у камину гаси, а завијање вукова се приближава. Вера је на овој фотографији леђима окренута посматрачу. Седи на поду у белој јакни, с великим црвеним цветовима руже. Око ње је мрак као пре првог дана Стварања. И немам шта више да додам. Она је једини вредан резултат свих седам дана. Друга фотографија је једноставнија за описе којима никада нисам био вичан. Део врата и део рамена с леве стране заузимају две трећине фотографије. Снимак је урађен изблиза, готово невешто, па се у првом тренутку и не препознаје шта је фотографисано. Тек који моменат касније посматрачево око препознаје препланулу људску кожу. На основу облине и крхкости рамена закључио сам да се ради о женској особи. Моја изузетна интелигенција и моје до савршенства развијено треће око су ми затим потврдили да се ради о оној особи с прве фотографије. Други део фотографије, онај мањи, заузима плаветнило. И неба и мора. Спојени су у једно, а значење тога у односу на Веру, аутора ових фридриховских аутопортрета, не бих да разматрам. На трећој фотографији коју поседујем, Вера је обучена у црну хаљину. И на овој је косу скупила у пунђу из које је овај пут испало три-четири прамена. Рукави хаљине су мало краћи, не спуштају се до зглобова који су изузетно нежни. Полуокренута леђима, тако да се више види лева страна тела, али не и лица. На левој руци Вера носи сат. Елегантан, узак, на златној наруквници. Стоји на пропланку, августовски измореном, пред тамном шумом кроз чије крошње се пробијају зраци сунца и падају на тло као пожутело лишће. Желео бих сваки пут да јој викнем да стане, да не креће сама кроз шуму јер нисам спреман да чујем, а ни да замислим да јој се може десити нешто што не бих волео. На последњој

фотографији, коју сам купио од Ернеста једног октобра пре доста година, Вера стоји пред високом, сивом планином на којој не видим да ишта расте. Она гледа у планину, а ја у њена леђа. Сумрак је и сенке су дуже од сваке реченице. Њена тамноплава хаљина, распуштена коса боје светлијег меда и бела пут њених ногу призивају у мом сећању причу о анђелу који се изгубио, али ког не треба тражити.

Ернест јој каже да му је и сада пред очима топла жута боја станичне зграде како сам му је описао када сам је први пут угледао. Мирис машинског уља мешао се с мирисима путника, али вечерња свежина која је скоро не приметно почела прожимати ваздух била је у отвореном дослуху с боровима и чемпресима. И, видиш, то ми је било ново када сам је прочитао, присећао се моје реченице у телефонском разговору, јер ја сам познавао до тада само мирисе малих железничких станица у равници, где се мирис цигарета, зноја путника и земље мешао с мирисом топола или липа, уз обавезан *final touch* мушкатли. „Познавао је добро мале равничарске железничке станице Паноније, на којима воз ретко стаје, а још ређе неко сиђе с воза”, каже јој Ернест о мени. Једини младалачки циљ, жеља за којом невин је изгарао, била му је да путује. А путовања возовима и шинобусима била су спора и значајнија. Он, тако тада Ернест о мени, не памти ништа с тих својих авантуристичких путовања, јер му се једноставно није никада десило нешто што би се могло окарактеристати као авантура. Кретао је с неком носталгијом и враћао се с још тежом у свом ранцу.

„Али зар домом не називамо најчешће нешто што никада нећемо поседовати? Где никада нећемо стићи? Где нећемо остати?” Понавља ми Ернест питања из једног од мојих писама, и ја ћутим. Гледам своје ципеле, изукрштане уврнуте пертле. Не волим када ми се уврћу пертле на ципелама које волим, а ја волим све своје ципеле. Не знам како да завршим разговор с њим. Досађује ми. Слушалица у руци ми постаје тешка.

Била је ноћ, наставио је Ернест моју причу Вери, која је заспала. Када је сишао с воза с погледом упереним у жуту зграду, осетио је да мора неком, било коме, рећи „Ево ме. Вратио сам се!”, иако никада пре тога није ни боравио, нити био на пропутовању кроз Перуђу. Али никога није било на станици. Станично осветљење било је слабо, неонке су чкиљиле. Путник који често стиже на ову железничку станицу и одлази с ње вероватно томе не би придао никакав значај, не би читао у томе ништа друго до немарности станичног особља, али њему се осветљење чинило сасвим свечаним, сасвим прикладним за његов први повратак, први долазак у Перуђу. Журно је пролазио кроз станичну зграду и није се обазирао ни лево, ни десно. Мисао да нема времена за разгледање јер мора да стигне на

факултет, иако је ноћ била поодмакла, у потпуности је била овладала њиме, прича Ернест. Терала га је као родитељ са шибом од багрема. Послушно је журио с тешким ранцем на леђима кроз велики хол. Надао се, сасвим неоправдано и ван сваке логике, да ће студентска служба бити још отворена и да ће моћи преко ње да нађе некакав смештај за ту ноћ, па дакле и за после. Улице којима је пролазио биле су полумрачне и замрле. Интензиван осећај, који је загосподарио њиме у тренутку када је сишао с воза, да је „овде већ био”, није га напуштао. Поготово што, немајући никога да пита, јер никога није видео на улицама чак ни издалека, морао је да слуша некакав свој унутрашњи глас који му је говорио *скрени овде лево, скрени овде десно, иди право, сјани*. Нигде није било ниједног осветљеног прозора и безмало све зграде су личиле на рушевине. Паркирана кола уз плочник покривао је дебели слој прашине, као када падне први снег. Стигао је задихан и на крају својих снага испред зграде универзитета која је такође била у потпуном мраку. Улазна врата су била закључана и нигде није било звона за портира. Студентска служба је била затворена. Руксак му се урезивао у рамена, па га је спустио на камени плочник који се белео, и безмало га је заслепљивао. Запалио је цигарету како би луцидније и ефикасније размислио шта да ради. После два-три минута, згазио је пикавац, а да није ништа смислио. Решио је да се врати на железничку станицу, одакле је и кренуо, присећао се Ернест. Станица је била празна и његови кораци одзвањали су као удаљени бубњеви. Одавно је прошла поноћ и на средини чекаонице стајао је осветљени џубокс. Пришао му је и притиснуо 7Б, па 14Д. Након тога није имао више ситниша. Тишину ниједном није запарао пролазак ноћних, тешких и дугих теретних возова. Он је лежао на клупи, очију уперених према стропу који је био осликан. Није могао да га се нагледа. Мислим да те ноћи он сања и овај сан. Седи сам у купеу воза који граби кроз рано јутро. С обе стране воза лежи непрегледно зелено море младог кукуруза. Нема никаквог пртљага са собом и то га чини задовољним, мада му изазива и сумњу да нешто није у реду. Упркос томе, размишља да је одувек желео да путује тако, као нико и ништа. Толико га обузме радост због тог коначног испуњења давнашње жеље да не зна шта ће са собом. Устане, па седне. Погледа кроз прозор у зелено море, погледа своје лице у огледалу изнад седишта, па седне. На крају се изује и подигне ноге на седиште преко пута. Одмах затим се осети нелагодно, као да је урадио нешто недозвољено, па их спусти на под. Затим се сети да се изуо и да је тако дозвољено држати ноге на седишту, па их поново подигне на празно место. Разгледа црно-беле фотографије градова у жутим, искрзаним металним рамовима. Није му јасно како и по ком се редоследу смењују пред његовим очима: Опатија, Бостон, Дебрецин, Москва... Покушава да одгонетне некакво значење скривено само за њега у том редоследу. У том тренутку присећа се да је за-

боравио пасош, не сећа се где, али зна да га је заборавио, а воз се приближава граници. Он излеће на ходник у чарапама и трчи по прљавом поду дугачког ходника низ празне купее. Након што их је оставио иза себе седам или осам, трчећи се врати у свој и у паници повлачи кочницу. Ништа се не дешава. Назува ципеле које као да нису његове и трчи до ближих врата вагона. Закључана су, баш као и друга, трећа, четврта. Осети да воз убрзава према граници, па баца ужаснут поглед кроз прозор. И заиста, воз сада већ лети према граници, а он је без пасоша. Ернест јој каже да те ноћи сањам и друге снове. И наставља причу о главном холу железничке станице где проводим ноћ спавајући на клупи, будећи се с времена на време, питајући се где сам, да бих у следећем тренутку поново пао у сан као у заборављени калеидоскоп. Посматрао сам осликани строп, слике које су ми се необјашњивим редоследом одвијале пред очима и знао бих за неку да је чар будућности, а неку бих препознао као чађ прошлости.

Пре неколико дана Ернест ми је телефонирао да ми каже да је чуо да Вера стиже у суботу првим јутарњим летом и да бих је могао сачекати на аеродрому. Не сумња у то да ће ме она лако препознати, баш као што ћу и ја знати према којој жени треба да раширим руке.